

Rädda Barnens remissvar gällande SOU 2025:16 Ett nytt regelverk för uppsikt och förvar

Inledning

Rädda Barnen har beretts möjlighet att svara på remiss om Ett nytt regelverk för uppsikt och förvar (SOU 2025:16). Rädda Barnen svarar på remissen utifrån ett barnrättsperspektiv med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) som grund. Till stöd i tolkningen av barnkonventionen använder sig Rädda Barnen främst av uttalanden från FN:s kommitté för barnets rättigheter (FN:s barnrättskommitté).

Rädda Barnen lämnar synpunkter på utredningen i ett helhetsperspektiv och på vissa av förslagen i utredningen. Andra förslag kommenterar Rädda Barnen inte, vilket innebär att organisationen varken av- eller tillstyrker dem.

Rädda Barnen träffar idag i flera av våra verksamheter barn som har en förälder i förvar under långa perioder. Det handlar ofta om en förälder som inte gjort sig skyldig till brott utan som fått ett utvisningsbeslut och blivit satt i förvar. Det blir i dessa kontakter tydligt hur ingripande åtgärden blir för ett barn på utsidan och vilka negativa konsekvenser det ofta får för ett barns psykiska hälsa, på kort och lång sikt. Många barn utvecklar psykisk ohälsa som en direkt följd av att ha separerats från sin förälder och upplever besöken på förvaret som skrämmande och förvirrande till följd av den fängelselika miljön. Trots detta väljer man många gånger bort uppsikt som åtgärd. Parallellt med detta ser Rädda Barnen stora brister i bedömningar av barnets bästa kopplat till beslut om förvar och förlängd förvarstid för föräldrar samt i efterföljande proportionalitetsbedömningar.

I dagsläget är det få barn som själva blir satta i förvar och därmed frihetsberövade. Ur ett barnrättsligt perspektiv ser Rädda Barnen detta som positivt och något som ska värnas. Det är av stor vikt att ändringar i regelverket kopplat till uppsikt och förvar görs med respekt för barnrätten.

Sammanfattning av Rädda Barnens synpunkter

- Sett till utredningsdirektivets utformning (Dir. 2023:119) är det **anmärkningsvärt** att utredningen presenterar förslag för uppsikt och förvar som innebär omfattande inskränkningar av barnets rättigheter.
- Att på olika sätt underlätta för frihetsberövande av barn står i strid med artikel 37 i barnkonventionen som tydliggör att frihetsberövande av barn endast får användas som en sista utväg och för kortast lämpliga tid. Därför **avstyrker** Rädda Barnen förslagen om förvar av barn som inte är asylsökande (5.12.2), förvar av barn som ansöker om asyl (5.12.3) och tidsgränser för barn i förvar (7.4.8).
- Att separera barn från sina vårdnadshavare av andra skäl än att det är nödvändigt för barnets bästa är skadligt för barn och strider mot artikel 9 i barnkonventionen. Därför

avstyrker Rädda Barnen förslagen om ytterligare förutsättningar för att ta barn i förvar (5.12.4) och tidsgränser vid förvar inför avlägsnande av vuxen (7.4.3).

- Att övervaka någon med hjälp av en elektronisk fotboja är en kriminalpolitisk åtgärd och skulle vara integritetskränkande och stigmatiserande för ett barn. Det riskerar att kränka barnets särskilda rätt till privat- och familjeliv (artikel 16), rätten till utveckling (kapitel 6) och rätten till bästa möjliga hälsa (artikel 24) enligt barnkonventionen. Därför **avstyrker** Rädda Barnen förslagen om förutsättningarna för att besluta om förstärkt uppsikt (6.6.4) samt särskilda tidsgränser för barn vid förstärkt uppsikt (7.3.3). **Det är anmärkningsvärt** att utredningen föreslår att ingen nedre åldersgräns ska finnas för förstärkt uppsikt.
- Vidare **konstaterar Rädda Barnen** att utredningen inte gjort en tillräcklig analys av specifika förslag som läggs fram i förhållande till barnkonventionen och relevanta uppmaningar och rekommendationer från FN:s barnrättskommitté.
- Rädda Barnen **tillstyrker** förslaget om att erbjuda utbildning till barn som sitter i förvar under längre perioder till följd av säkerhetsärende eller brottsutvisning. Rädda Barnen **tillstyrker** även förslaget om att kunna få permission från förvaret, tex i samband med sitt barns födelse, liksom förslagen om utökade möjligheter till offentligt biträde för barn.

Rädda Barnens synpunkter på utredningen i ett helhetsperspektiv

Rädda Barnen noterar att utredningen valt att föreslå en rad omfattande förändringar i regelverket som direkt berör barn. I utredningsdirektivet (Dir. 2023:119) finns inget sådant uttalat uppdrag. I stället uppmanas utredaren att inom ramen för översynen särskilt beakta barnets bästa i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Visserligen finns där heller inget uttalat om att utredningen inte ska se över de regler som rör barn, men sett till direktivets utformning är det anmärkningsvärt att utredningen ändå presenterar förslag för uppsikt och förvar som innebär omfattande inskränkningar av barnets rättigheter.

Rädda Barnen delar utredningens uppfattning om att fler individer både kommer att tas i förvar och hamna under uppsikt i de fall förslagen går igenom. Utredningen innehåller förslag som sammantaget ger utvidgade möjligheter till uppsikt och förvar. Det saknas dock evidens för att flera av förslagen faktiskt kommer att leda till en effektivisering av av- och utvisningar. Till följd av detta ser Rädda Barnen att allt fler barn kommer att påverkas negativt antingen av att ha föräldrar i förvar eller av att själv placeras i förvar eller under uppsikt.

Rädda Barnen delar inte utredningens bedömning om att alla förslagen är förenliga med barnkonventionen och därmed svensk lag. Rädda Barnen noterar att utredningen bortser från FN:s barnrättskommitté allmänna kommentarer och rekommendationer direkt till Sverige vad gäller förvar av barn. Rädda Barnen vill understryka att kommittén tydligt har uttryckt att barn

aldrig får placeras i förvar enbart på grund av deras migrationsstatus¹, och att även föräldrar omfattas av detta förbud när barnets bästa kräver att familjen hålls samman.² Liknande uppmaningar kom kommittén med till Sverige i den senaste granskningen 2023.³ Rädda Barnen förväntar sig att ändringar i regelverk ska leda till en bibehållen eller en stärkt respekt för barnrätten i enlighet med de förpliktelser staten åtagit sig i samband med ratificeringen av barnkonventionen samt införandet av konventionen i svensk lag. I utredningen ligger förslag som skulle bidra till motsatsen.

Utredningen lägger genomgående stor vikt vid att en bedömning av barnets bästa ska göras vid ett beslut som rör barn och ingå i en proportionalitetsbedömning av den åtgärd som man överväger. En förutsättning för detta är att beslutsfattande myndigheter har tillräcklig kunskap om dessa bedömningar och kompetens att omsätta den i praktiken. FN:s barnrättskommitté har presenterat riktlinjer för vad som ska ingå i en sådan bedömning och hur den ska användas i en proportionalitetsbedömning.⁴ När Rädda Barnen tagit del av beslut som rör förvar av en förälder framkommer påtagliga brister i bedömningar som görs av barnets bästa och i efterföljande proportionalitetsbedömningar.

Rädda Barnen ser att man ibland gör en gemensam bedömning för flera syskon samtidigt trots att varje bedömning ska göras utifrån barnets individuella behov och förutsättningar. Rädda Barnen ser också exempel på snarlika eller identiska formuleringar av en barnets bästa-bedömning som används flera gånger i ett och samma ärende trots att ny information tillkommit sedan det förra beslutet, till exempel vad gäller barnets hälsa. Rädda Barnen ser även att dessa standardiserade/ snarlika formuleringar av en barnets bästa-bedömning återanvänds i olika separata ärenden. En barnets bästa-bedömning ska inte vara standardiserad utan baseras på det enskilda barnet och dess behov samt omprövas på nytt vid varje tillfälle ett beslut som rör barnet ska fattas. Då ska även nytillkommen information om barnet vägas in. Tyvärr har Rädda Barnen även tagit del av exempel på när bedömning av barnets bästa helt saknas i beslut om förvar av förälder. Dessa brister är starkt oroväckande ur ett barnrättsligt perspektiv, inte minst utifrån de utvidgade möjligheterna till uppsikt och förvar som utredningen sammantaget föreslår.

Vidare vill Rädda Barnen uppmärksamma att det just nu finns ytterligare ett antal pågående utredningar och redan beslutade regeländringar vars sammantagna konsekvenser för barn i migration är svåröverskådliga.

---

¹ Gemensam allmän kommentar nr 4 (2017) av FN:s kommitté för skydd av migrantarbetares och deras familjers rättigheter och nr 23 (2017) av FN:s kommitté för barnets rättigheter om staternas skyldigheter rörande barns mänskliga rättigheter inom ramen för internationell migration i ursprungs-, transit-, destinations- och återvändandeländer. Punkt 5.

² Gemensam allmän kommentar nr 4 (2017) av FN:s kommitté för skydd av migrantarbetares och deras familjers rättigheter och nr 23 (2017) av FN:s kommitté för barnets rättigheter om staternas skyldigheter rörande barns mänskliga rättigheter inom ramen för internationell migration i ursprungs-, transit-, destinations- och återvändandeländer. Punkt 11.

³ FN:s kommitté för barnets rättigheter. Sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges kombinerade sjätte och sjunde periodiska rapport (CRC/C/SWE/CO/6-7). Punkt 43.c.

⁴ FN:s kommitté för barnets rättigheter. Allmän kommentar nr 14 (2013) om barnets rätt att i första hand få beaktat vad som bedöms vara barnets bästa.

Rädda Barnens synpunkter på de enskilda förslagen

5.12 Grunderna för uppsikt och förvar av barn

5.12.2 Förvar av barn som inte är asylsökande

Rädda Barnen avstyrker förslaget.

Att frihetsberöva ett barn är en mycket repressiv åtgärd och något som staten, i enlighet med sina åtaganden gentemot barnkonvention, har en skyldighet att förhindra. Enligt förslaget ska kraven på att det vid ett tidigare verkställighetsförsök inte visat sig tillräckligt att barnet ställts under uppsikt tas bort. I stället ska det vara möjligt att välja förvar som en första åtgärd. Rädda Barnen menar att förslaget står i strid med artikel 37 i barnkonventionen som tydliggör att frihetsberövande av barn endast får användas som en sista utväg och för kortast lämpliga tid.

Utredningen lägger stor vikt vid att polisen har beskrivit ett behov av förlängda förvarstider för barn för att effektivisera verkställighetsförsök och för att undvika situationer som uppstår där polisen gör ett abrupt ingripande i direkt samband med verkställigheten. Detta görs i sin tur för att undvika att barnfamiljer avviker i samband med att ett barn tilldelas uppsikt. Utredningen konstaterar samtidigt att: *”Utredningens analys ger i och för sig inte stöd för att det är ett omfattande problem att Polismyndigheten abrupt hämtar barnfamiljer för att undvika misslyckade verkställighetsförsök och att familjer avviker och därefter håller sig gömda en längre tid.”* (sid 234)

Utredningen menar vidare att enbart förekomsten ger skäl för att ändra regelverket.

Rädda Barnen menar att det inte kan anses proportionerligt att ändra ett regelverk utifrån enbart en förekomst sett till de inskränkningar i barnrätten som det innebär att underlätta frihetsberövande av barn.

Utredningen föreslår samtidigt att man ska ändra kraven för när förvar kan bli aktuellt och att det ska föreligga en uppenbar risk att barnet bedriver brottslig verksamhet i Sverige, avviker, håller sig undan eller på annat sätt försvårar myndighetens handläggning eller hindrar verkställigheten för att beslut om uppsikt eller förvar ska kunna fattas. Den uppenbara risken ska konstateras i det enskilda fallet utifrån barnets och vårdnadshavarnas tidigare beteenden och omständigheter i övrigt. Rädda Barnen saknar en tydlighet kring vad som kan anses vara att försvåra eller hindra samt en analys över vilka krav staten rimligtvis kan ställa på ett barn när det handlar om att samarbeta med myndigheter. Vidare ser Rädda Barnen det som ytterst problematiskt att man enligt utredningens förslag ska kunna bedöma om risken är uppenbar utifrån vårdnadshavares tidigare beteenden. Ett barn kan inte ställas till svars för sina vårdnadshavares handlingar.

5.12.3 Förvar av barn som ansöker om asyl

Rädda Barnen avstyrker förslaget.

Enligt förslaget ska barn som sitter i förvar och ansöker om asyl under tiden i förvar kunna hållas kvar i förvar och åläggas annan kontrollform när den maximala tiden i förvar löpt ut. Detta när det finns anledning att anta att syftet med en asylansökan är att försena eller hindra verkställigheten av avvisning eller utvisning. Rädda Barnen vill här påtala artikel 14 i FN:s allmänna förklaring av de mänskliga rättigheterna som fastslår alla människors rätt att i andra länder söka asyl. Att ett barn som söker asyl ska kunna hållas kvar i förvar eller åläggas annan

kontrollform riskerar att underminera utövandet av en grundläggande mänsklig rättighet och barnets särskilda rätt till skydd enligt artikel 22 i barnkonventionen. Rädda Barnen vill också lyfta formuleringen "*anledning att anta*" som vag och att risk för godtycklighet och därmed rättsosäkerhet kan uppstå med den.

5.12.4 Ytterligare förutsättningar för att ta barn i förvar

Rädda barnen avstyrker förslaget.

Rädda Barnen ser mycket allvarligt på att separera ett barn ifrån en förälder när det görs av andra skäl än för barnets bästa då det står i strid med barnkonventionen, artikel 9. Vi ser tydligt bland de barn vi möter att det är vanligt att utveckla psykisk ohälsa som en direkt följd av en långvarig separation från en förälder i förvar. Enligt förslaget vill man möjliggöra att barnet ska kunna separeras från båda sin vårdnadshavare i samband med att förälder eller barn tas i förvar. Här vill vi betona den påfrestning som det innebär för ett barn att separeras från de personer som stått för omsorg och trygghet och den stora inverkan det kan få, på lång och kort sikt i barnets liv.

Utredningen resonerar kring att i undantagsfall separera barn från båda sina vårdnadshavare med utgångspunkt i artikel 9 i barnkonventionen; "*barn ska inte skiljas från sina föräldrar, utom när det är nödvändigt för barnets bästa*". Visserligen nämns där undantag då det kan bli aktuellt att separera barn och föräldrar från varandra av andra skäl och det tydliggörs också vilka skyldigheter staten har gentemot barnet då. Rädda Barnen ser dock inte att man kan förbise grundformuleringen av artikel 9, inte minst utifrån artikel 4 i barnkonventionen som tydliggör att "*varje stat ska ta ansvar för och nyttja sina resurser till fullo för att uppfylla barns rättigheter*". Konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder för att genomföra de rättigheter som erkänns i barnkonventionen. Att ändra nuvarande regelverk, som i stället tydliggör att beslut om förvar inte får leda till att ett barn separeras från båda sina vårdnadshavare, skulle vara att införa en ordning som försvagar respekten för barnrätten och minskar det ansvar som staten tidigare tagit i frågan.

Rädda Barnen ställer sig frågande till formuleringarna synnerliga skäl och undantagsfall samt bristen på tydlighet när sådana skäl kan föreligga. I praktiken skulle det innebära att det blir upp till handläggaren att själv bedöma när synnerliga skäl eller undantagsfall finns vilket ökar risken för godtycklighet. Vidare har Rädda Barnen tagit del av beslut om förvar och förlängning av förvarstid av föräldrar utifrån rådande regelverk. Vi ser många gånger att huvudargumentet i bedömningen av barnets bästa är att barnet har tillgång till sin andra vårdnadshavare under tiden som föräldern sitter i förvar, och att barnets behov på så vis tillgodoses i tillräckligt stor utsträckning. Utifrån beslutsfattande myndigheters egna resonemang kring barnets bästa ser vi inte att detta förslag i praktiken skulle vara tillämbart.

5.15 Förslagen är förenliga med grundlag och internationella förpliktelser

5.15.4 Förslagen är förenliga med Barnkonventionen

Rädda Barnen delar inte utredningens bedömning att kommenterade förslag i kapitel 5 är förenliga med barnkonventionen. Utredningen lyfter i ett av de inledande kapitlen (3.2) FN:s barnrättskommitté, deras allmänna kommentarer och direkta rekommendationer till Sverige

vad gäller barn och förvar. Kommittén har slagit fast att barn aldrig ska placeras i förvar av skäl som rör deras egen eller deras föräldrars migrationsstatus, att detta ska upphöra, förbjudas i lag och att förbudet ska genomföras i praktiken.⁵ FN:s barnrättskommitté har också, vid sin senaste granskning av Sveriges genomförande av barnkonventionen, uppmanat Sverige att förbjuda och förhindra att barn placeras i förvar.⁶ Utredningen lämnar sedan rekommendationerna och uppmaningen där hän. Trots att kommitténs uttalande och rekommendationer inte är bindande, har Sverige inkorporerat barnkonventionen i lag, och uttalanden från kommittén torde därmed vara rättsligt styrande. Regeringen har i propositionen till inkorporeringen uttalat att rekommendationer och allmänna kommentarer från FN:s barnrättskommittén kan vara stark vägledning för tolkningen av barnkonventionen⁷, och regeringen har vidare nyligen uttalat att rekommendationer från kommittén är viktiga för regeringens arbete med barnets rättigheter.⁸ Rädda Barnen ställer sig mycket frågande till varför utredningen inte beaktar kommitténs uttalanden och rekommendationer i relation till de konkreta förslagen och konstaterar därför att utredningens barnrättsliga analys brister.

Rädda Barnen delar utredningens beskrivning av att det i barnkonventionen inte finns någon tydlig uppräknig av vad som kan utgöra legitima skäl för att besluta på ett sätt som inte är till barnets bästa. Rädda Barnen vill betona att detta följer av konventionens absoluta formulering att vid alla beslut som rör barn så ska, bland annat lagstiftande organ, i första hand beakta barnets bästa. Utredningen argumenterar för att barnets intresse inte alltid kan väga så tungt att det intresset ska ha företräde gentemot andra legitima intressen. Rädda Barnen vill påminna om utredningsdirektivets (Dir. 2023:119) tydliga uppmaning till utredaren att inom ramen för översynen särskilt beakta barnets bästa i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen).

6.6 Förstärkt uppsikt – elektronisk övervakning av vistelseskyldighet

6.6.4 Förutsättningarna för att besluta om förstärkt uppsikt

Rädda Barnen avstyrker förslaget.

Utredningen föreslår att ingen nedre åldersgräns ska införas i utlänningslagen vad gäller förstärkt uppsikt med elektronisk övervakning av vistelseskyldighet. Rädda Barnen delar utredningens bild av att en individ som bär fotboja kan uppfattas som brottsdömd av omgivningen, då fotboja är en kriminalpolitisk åtgärd. Det är stigmatiserande och kan orsaka psykiskt lidande för individen. Utöver detta tillkommer intrånget i den personliga integriteten och rätten till privat- och familjeliv som det innebär att vara under elektronisk övervakning. För ett barn kan dessa konsekvenser bli än mer påtagliga och påverka barnets hälsa och utveckling i större utsträckning än för en vuxen. Beroende på barnet kan det dessutom vara svårt att till

⁵ Gemensam allmän kommentar nr 4 (2017) av FN:s kommitté för skydd av migrantarbetare och deras familjers rättigheter och nr 23 (2017) av FN:s kommitté för barnets rättigheter om staternas skyldigheter rörande barns mänskliga rättigheter inom ramen för internationell migration i ursprungs-, transit-, destinations- och återvändandeländer. Punkt 5.

⁶ FN:s kommitté för barnets rättigheter. Sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges kombinerade sjätte och sjunde periodiska rapport (CRC/C/SWE/CO/6-7). Punkt 43.c.

⁷ Prop 2017/18:186 Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter. Sid 84

⁸ Regeringen. Skr 2024/25:9 Riksrevisionens rapport om statens insatser för att stärka efterlevnaden av barnkonventionen. Sid 12.

fullo greppa och förstå syftet med en elektronisk övervakning vilket kan leda till förvirring och skapa ytterligare otrygghet.

Det är anmärkningsvärt att utredningen landar i förslaget att lagmässigt möjliggöra för barn i alla åldrar att tilldelas förstärkt uppsikt med tanke på barnets särskilda rätt till privat- och familjeliv (artikel 16), rätten till utveckling (kapitel 6) och rätten till bästa möjliga hälsa (artikel 24) samt konventionsstaternas skyldighet att säkerställa att inget barn utsätts för förnedrande behandling (artikel 37) enligt barnkonventionen. Rädda Barnen ser att förslaget också riskerar att diskriminera de barn som berörs av förslaget då det skulle skapa en åtskillnad i statens tillförsäkring av andra barns rättigheter kontra dessa barns, vilket står i strid med artikel 2 i barnkonventionen.

Utredningen menar att i en proportionalitetsbedömning så skulle barn som tilldelas förstärkt uppsikt, i de flesta fall, vara i åldrarna 15–17 år. Rädda Barnen vill tydliggöra att förstärkt uppsikt kan vara lika ingripande för ett äldre barn som för ett yngre. Det är problematiskt att utredningen i sitt resonemang om förslaget har en föreställning om från vilka åldrar förstärkt uppsikt kan vara aktuellt och ändå inte föreslår en nedre åldersgräns. Att helt förlita sig på proportionalitetsbedömningar ökar i stället risken för godtycklighet.

6.9 Förslagen är förenliga med regeringsformen och internationella åtaganden

Rädda Barnen ifrågasätter den jämförelse som utredningen gör mellan förstärkt uppsikt och förvar i relation till barnkonventionen och menar att förstärkt uppsikt kan vara lika inskränkande i ett barns liv som förvar. Ser man dessutom till de väldigt olika tidsgränserna som utredningen föreslår för förvar respektive för förstärkt uppsikt så riskerar jämförelsen av de två åtgärderna att bli vilseledande.

7.3 Hur lång tid en utlänning får vara ställd under uppsikt

7.3.3 För barn ska gälla särskilda tidsgränser vid förstärkt uppsikt

Eftersom Rädda Barnen avstyrker förslaget om stärkt uppsikt utan en nedre åldersgräns så avstyrker Rädda Barnen även detta förslag. Rädda barnen vill ändå uppmärksamma att sett till hur ingripande stärkt uppsikt skulle kunna vara för ett barns integritet, hälsa och utveckling så anser Rädda Barnen att utredningens förslag på maximala tidsgränser för barn inte är förenliga med barnets bästa. Sett till att 3 + 3 månader, respektive 12 + 6 månader utgör en så pass påtaglig tid i ett barns liv så kan förslaget inte anses stå i proportion till önskad effektivisering av verkställighet.

7.4 Nya tidsgränser för förvar

7.4.3 Tidsgränser vid förvar inför avlägsnande av vuxen

Rädda Barnen avstyrker förslaget.

Barnrättskommittén har tydligt uttalat att även föräldrar kan omfattas av förbudet att placera barn i förvar, och uppmanat Sverige till tydligare bedömningar om barnets bästa och rätt till familjeliv när föräldrar tas i förvar.⁹

När Rädda Barnen möter barn vars förälder suttit i förvar under en längre tid är det i regel barn som uppvisar ett försämrat mående efter att föräldern frihetsberövats och barnet separerats från denne. Det kan då handla om symptom i form av minskad aptit, sömnsvårigheter, koncentrationssvårigheter, oro, sorg, suicidtankar och en upptagenhet av den förälder som plötsligt försvunnit från hemmet. Det kan leda till sämre skolresultat, ett minskat intresse för kamratrelationer och annat som barnet tidigare tyckt om att göra och en minskad tilltro till samhället i stort. Det kan också handla om en ökad rädsla för polis och Migrationsverket samt föreställningen om att någon när som helst kan komma och ta barnet eller den andra föräldern. Många av dessa barn ägnar mycket tid åt att försöka förstå varför föräldern blivit inlåst och nu befinner sig i det som många barn tolkar som ett fängelse. Andra har varit närvarande vid själva tidpunkten för frihetsberövandet och upplevt det som mycket skrämmande. Rädda Barnen träffar också barn som fått bristfällig eller ingen information om processen och barn som besöker sin förälder på förvaret i en miljö som inte är tillräckligt barnanpassad och under former som upplevs förvirrande för barnet. Trots detta ser vi att beslut om förlängd förvarstid för föräldrar tas, barnets bästa till trots.

Rädda Barnen ser ofta att man använder argumentet att barn och förälder kan upprätthålla sin relation genom besök på förvaret som en motivering till varför förvar för föräldern kan anses vara proportionerlig sett till barnets bästa. Rädda Barnen delar utredningens egen beskrivning av att ha en anhörig i förvar påverkar relationen negativt eftersom det är svårare att upprätthålla en nära och god relation till den personen. Detta gäller inte minst för ett barn med en förälder i förvar när tiden i förvaret förlängs om och om igen. Utredningen föreslår att förlänga maximal tid i förvar för vuxna till 6 månader + 12 månader. För ett barn med en förälder i förvar skulle en sådan lång separation kunna få ödesdigra konsekvenser på kort och lång sikt, inte minst om barnet utvecklat depression och suicidtankar till följd av separationen. Sett till de brister som Rädda Barnen ser i bedömningar av barnets bästa och i efterföljande proportionalitetsbedömningar i förvarsärenden av föräldrar blir förslaget än mer oroväckande. Förslaget riskerar att äventyra barnets rätt till bästa möjliga hälsa, rätten till liv och utveckling samt rätten till sina föräldrar. Vidare menar Rädda Barnen att det saknas evidens för att förslaget verkligen skulle leda till önskad effekt.

7.4.8 Tidsgränser vid förvar av barn

Rädda Barnen avstyrker förslaget. Som nämnts ovan är förvar inte förenligt med barnkonventionen, utifrån tolkningen gjord av FN:s barnrättskommitté. Det är därför inte försvarbart att fördubbla maximal tid för barn i förvar, då det står helt i strid med kommitténs uttalanden och uppmaningar direkt till Sverige.

⁹ Gemensam allmän kommentar nr 4 (2017) av FN:s kommitté för skydd av migrantarbetares och deras familjers rättigheter och nr 23 (2017) av FN:s kommitté för barnets rättigheter om staternas skyldigheter rörande barns mänskliga rättigheter inom ramen för internationell migration i ursprungs-, transit-, destinations- och återvändandeländer. Punkt 11.

Utredningen konstaterar att det är mycket ovanligt att barn sätts i förvar. Rädda Barnen ställer sig därför frågande till behovet av förlängd förvarstid som beskrivs i utredningen, till förslaget om att fördubbla maximal tid i förvar för barn till 6 + 6 dagar samt till huruvida det faktiskt skulle leda till en mer effektiv verkställighet. Rädda Barnen anser att förslaget står i strid med artikel 37 i barnkonventionen som anger att frihetsberövande av barn endast får användas som en sista utväg och för kortast lämpliga tid. Att ändra nuvarande regelverk, som i stället tydliggör att maximal tid för ett barn i förvar är 3 + 3 dagar, och förlänga tiden skulle vara att ta ett barnrättsligt kliv bakåt, minska det ansvar som staten tidigare tagit i frågan och stå i motsats till en progressiv implementering av barnets rättigheter.

Vidare föreslår utredningen att barnets tid i förvar ska nollställas ett år efter att det senaste förvarsbeslutet slutat gälla. I praktiken skulle det innebära att den sammanvägda tiden som ett barn kan sitta i förvar över tid kan bli betydligt längre än den föreslagna tidsgränsen. Rädda Barnen ser att detta tillägg skulle skapa ett lagstöd som ytterligare underlättar för frihetsberövande av barn, vilket strider mot barnrätten och artikel 37 i barnkonventionen. Rädda Barnen anser inte att förslaget är proportionerlig sett till konsekvenserna för ett barn samt bristen på evidens för att en sådan lagändring skulle ge önskad effekt.

10.3 Offentligt biträde

10.3.6 & 10.3.7 Offentligt biträde ska kunna förordnas för barn i mål om uppsikt respektive för barn som hålls i förvar

Rädda Barnen tillstyrker båda förslagen. Som framgår av utredningen är detta i linje med barnkonventionens krav på rätten till offentligt biträde. Som framgår ovan anser Rädda Barnen, likt FN:s barnrättskommitté, att barn aldrig ska placeras i förvar. Men eftersom Sverige idag och även enligt utredningens förslag kan placera barn i förvar, är det av yttersta vikt att barn får ett offentligt biträde i dessa fall. Rädda Barnen ser också positivt på förslaget att barn ska ha offentligt biträde i mål om uppsikt. Det är av stor vikt att barnet har ett eget biträde, separat från föräldrarnas, då barnet kan ha särskilda skäl och behov som behöver beaktas.

12.4 Möjligheter att tillfälligt lämna försvarsanläggningar

12.4.3 Det ska införas en bestämmelse som möjliggör permission vid särskilt ömmande skäl.

Rädda Barnen tillstyrker förslaget. Rädda Barnen ser positivt på att utredningen föreslår att en intagen på förvar ska kunna få permission. Rädda Barnen ser särskilt positivt på att man uppmärksammar barns behov av tillgång till sin förälder vid viktiga och avgörande tillfällen i barnets liv och att det ska kunna utgöra skäl till permission. Utredningen nämner ett barns födsel som exempel. Rädda Barnen vill betona att det finns fler viktiga och avgörande tillfällen i ett barns liv utöver att födas.

12.5 Barns rätt till utbildning

12.5.4 Barn som hålls i förvar ska erbjudas utbildning

Rädda Barnen tillstyrker förslaget.

Rädda Barnen motsätter sig att barn frihetsberövas och sätts i förvar. Om barn ändå vistas i förvaret under längre perioder till följd av säkerhetsärende eller brottsutvisning ser vi positivt på att de ska erbjudas utbildning. Utredningen hänvisar till att dessa barn ska erbjudas skolgång men att de inte har skolplikt och därför kan tacka nej till den. Rädda Barnen vill betona att ett barn ska ha rätt att ändra sig. Om ett barn först tackat nej och vid ett senare tillfälle ändrar sig bör barnet kunna erbjudas den utbildning som barnet har rätt till.

Avslutande reflektioner

Det är med en stor oro Rädda Barnen tar del av flera av utredningens förslag gällande uppsikt och förvar som rör barn. Förslagen kan inte anses vara proportionerliga i förhållande till syftet att öka verkställigheten av av- och utvisningar. Risken är påtaglig att berörda barns rättigheter kränks med en försvagad barnrätt till följd, samtidigt som det är högst oklart om syftet med förslagen faktiskt skulle uppnås. Utredningen bortser från de uttalanden och uppmaningar som FN:s barnrättskommitté har kommit med, där det är tydligt att förvar av barn på grund av dess migrationsstatus ska förbjudas och aldrig kan accepteras, vilket gör att den barnrättsliga analysen brister.

Rädda Barnen uppmanar beslutsfattare att respektera statens ansvar att implementera de mänskliga rättigheterna progressivt och hela tiden sträva efter att stärka skyddet för mänskliga rättigheter. En uppnådd nivå av rättighetsskydd får inte inskränkas. Vilket innebär att all lagstiftning som tas fram, hela tiden måste utgå från den nivå som redan finns när det gäller skydd för mänskliga rättigheter, och får inte inskränka befintlig nivå. Denna grundläggande princip om mänskliga rättigheter slås fast både i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och i FN:s barnrättskommittés allmänna kommentarer. Rädda Barnen förutsätter att regeringen utgår ifrån detta i ställningstagandet av utredningens förslag.

Stockholm 28 april 2025

Sara Damber
Avdelningschef Sverigeprogrammet
Rädda Barnen